THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

די מיסיאָנערען מכה אויף דער הינער אידישער נאַס

און זייערער קומט אונז אויס צו שרייבען, וועגען א זאַך, וועלכע צייגט אויף ווי ווייט מיר מאַכען דאָ פאָרשריט אין אונזער נייער היים.

ווער פון די אריבערגעקומענע אידען פון פוילען, ליטא אָדער גאַליציען, געדענקט נים מיט וויפיעל פעראַכטונג עס פלעגט אויפגענומען ווערען אינ'ם אידישען שטעדטעל א מיסיאָנער. וואָס איז געקומען צווישען די אידען פרעדיגען די תורה פון גאָטס זחן. מעהרסטענס ווי עטליכע שעה, האָט זיך אזא נפש אין שטעדטעל נים געפונען. אָדער מען פלעגט איהם מיט א "קאַצען־יאַמער" פונ'ם שטעדטעל משלח זיין, אָדער ער האָט איינגעזעהען אז ער האָט נים דאָרט וואָס צו מאַכען און ער איז אליין אָבגעגאַנגען.

אין אונזער נייער היים, וואו פיעלעס האָט זיך געביטען, האָט זיך אויך, צו אונזער גרעסטער שאַנדע, געביטען די בעציהונג צום "נשמה כאַפּער". נים נאָר איז ער א גאַסט אויף דער אידישער גאַס, נור אין די מערהרסטע פעלע א שטענדיגער תושב, מיט א פיעל פערקוויטיגער מיסיאָנס טהעטיגקייט.

אין קיין שטאַדט, קיין איין אידישער ישוב אין דער נייער וועלט, האָט נים אויף איהר חלק, פראָפאָרציאָנעל אזוי פיעל מיסיאָנערען, ווי דער פאַל איז, מיט אונזער טאָראָנטאָ.

פאַר יאָהרען און יאָהרען, האָבען די היגע מיסיאָנערען זיך איינגעוואָרצעלט אויף דער אידישער גאַס, אויפגעבויט זערערע מיס־יאָנס־הייזער, און פערשיעדענע שטאַדט־טהיילען, און פיהרען אין א גרויסע און פיעלזייטיגע אַרבייט.

פאַר א יאָהרען, פאַר צוויי יאָהרען האָט דיעזע צייטונג אויפגעהויבען בען איהר שטימע וועגען דער נעגע, וועלכע די מיסיאָנערען האָבען פערשפּייט איבער'ן אידישען קוואַרטאַל. עס איז געגרינדעט געוואָרען דער "פאָלקס פעראיין", וועלכער האָט דעם קאַמף אויפגעהויבען, און עס איז זיי געלונגען מעהר אָדער וועניגער אָבצושוואַכען די טהעטיגקייט פון דו נשמה כאַפּער, און לעצטענס האָט שוין אויסגעקוקט, אז די ווירקונג פון די מיסיאָנערען איז שוין גלייך צו נול.

מיט אמאָהל האָט זיך אבער אלעס געביטען.

אידישע טאַטעס, אידישע מאַמעס האָבען דיעזע קינדער וויעדער אנגעהויבען צו שיקען אין דער מיסיאָן.

זיי שיקען צוערשט די קינדער, און דאַן פאָלגען זיי אליין נאָך.

אַט בעריכטעט מען אונז, אז אין דער קרכע אויף סיסעל סטריט, קומען יעדען שבת אבענד צוזעהן ארום הונדערט אידישע קינדער פון יענער געגענד. לערנען דעם אלטען טעסטאַמענט, און בעקומען א פּאַרציע "קענדיס".

די מאַמעס שיקען זיי זעלבסט אהין, אום זיי זאָלען בעקומען "קענ־דיס", און דאָס נוצען אויס די מיסיאָנערען, א פּאַרציע "קענדיס" און עטליכע שטונדען טעסטאַמענט. די מאַמעס וויסען, וואָס מען טהוט דאָרטען מיט די קינדער, און דאָך שיקען זיי, זיי אהין, אבי זייערע קינדער זאָלען בעקומען נאשוואַרג. און עס'זאָל זיי נים קאָסטען קיין סענט. עס ארט זיי נים, וואָס פאַר יעדער קענדי, וואָס דאָס קינד זייערס בעקומט, בעצאָהלט עס זעהר טייער, בעצאָהלט עס דורך דעם וואָס עס ווערען ביים קינד אין מוח'ל איינגעפלאַנצט די קריסטליכע לעהרע און גלייבען.

אויף עדוואַרד סטריט, האָבען די מיסיאָנערען "אדווערטייזט", אז זיי זאָלען לערנען די קינדער שטריקען און נעהען, און זיי נאַכצוגעבען קענהוס אויף. און יעדען אבענד קען מען דאָרטען זעהען בען בילד, ווי צעהנדליגע אידישע קינדער שטראַמען נאָך דער מיסיאָן געביידע, וואו מען לערנט זיי פאַר עסליכע מינוטען שטריקען, און דאַן איז מען זיי מכבד מיט תפלות, הימנען און קענדיס.

דיעזע צוויי פּלעצער זיינען מעהרסטענס פאַר קינדער, פאַר ערוואַכ־סענע, צו דאָ א בעזונדער פּלאַן, דאָס איז אין דער געביידע, וואו עס קעניגט דער "משיח" אויף עלם און עליזאַבעט.

יעדען מיטוואָך און זונטאָג קען מען דאָרטען טרעפען א היבשע צאָהל ערוואַכסענע אידישע מענער און פרויען, שוין אָבגערעדט פון קינדער.

זיי שעהמען זיך נים, און געהען אהין גאַנץ אָפען, אבוואָהל זיי גוייסען דעם אמת'ן ציעל. וואָרום די מיסיאָנערען זיינען זיי מקרב זיי פערשטעהען עס גאָר נים אלס קיין עולה, און ווען מיטגליעדער פון „פאָלקס פעראיין", האָבען בעזוכט עלטערען, וועמענס קינדער עס געהען אין די מיסיאָנס־הייזער, האָט מען זיך דערמיט נים געשעהמט, און אנ־שטאָט צו דאַנקען זיי פאַר בעריהרונג, האָט מען זיי פון פיעלע פּלעצער ארויסגעוואָרפען.

אזוי זיינען האַלט עס שוין יעצט, און זאָל געזאָגט ווערען, אז מעהרס־טענס האָט זיך די מיסיאָנס־מכה אריינגעכאַפּט צווישען יענע אידען, וועלכע געהען איבער דער קלענסטער זאַך פרעגען א שאַלה ביים רב, און דאָך קומט ביי זיי אויס, אז צו די מיסיאָנערען מעג מען געהן, ווייל זיי גיבען קוהלען, און איבער דעם האַלבען טאָן קוהלען, וועלכען ער וועט אויס־שנאָרען, איז ער גרייט א גאַנצען ווינטער צו זינגען די קריסטליכע תפלות.

עס געהען אהין אידען, וועלכע היטען אָב שבת, און גלייך פון שזהל וואו זיי האָבען נאָך פיעלייכט עולה לתורה געווען, געהען זיי אין דער מיס־יאָן, בעקומען עטוואָס פונ'ם נשמה־כאַפּער.

מיר ווייסען אז אונזערע היינסיגע ווערטער וועלען וועה טהאָן א גרויסען טהייל פון אונזערע לעזער, און מיר בעגרייפען זיי.

דער חוב פון א צייטונג, איז אבער אויפצודעקען דעם אמת, ווי ביטער ער זאָל נים זיין. און מיר עפענען אויף די גאַנצע וואונד, ווייל אזוי וועט זי אפשר לייכטער קענען געהיילט ווערען.

ווייל די מעהרסטע אורחים ביי די מיסיאָנערען זיינען זיך אזוי גאַנץ פרומע אידען, וואָלט לייכט געקענט אויסגעפיהרט ווערען, אז זיי זאָלען אהין נים געהן. די רבנים וועלען שטעהען אין דער שפּיצע פון די שוהלען דאַרפען די זאַך אויפנעהמען, און זעהען צו פערהיטען די שאַנדע, די שאַנדע פון א פרומען אידען, וועלכער פערקויפט זיך צו די מיסיאָנערען פאַר א האַלבען טאָן קוהלען, אָדער פאַר עטליכע צוקערקעס פאַר די קינדער.

אין אונזער זיים, פערשפּרעכען מיר די אלע וועלכע פיהרען אין דעם קאַמף געגען דער מיאוסער נשמה־כאַפּעריי אונזער פולסטע שטיצע.

די מיסיאָנערען דאַרפען איין מאָהל פאַר אלע מאָהל זיך איבערצייגען, אז זייערע ארבייט איז אין אומזיסטע. און זיי געפינען נים קיין אנהענגער, און דאָס קען נאָר געטהאָן ווערען דאָן, ווען יעדער איינער וועלכער פער־שטעהט די טעדליכקייט פון'ם נשמה־האַנדעל זאָל העלפען אין דער ארבייט.

ווען איהר וויסט פון א היז, וואו די קינדער געהען אין מיסיאָן הויז, איז אייער חוב צו ווירקען אויף די עלטערען, אז זיי זאָלען עס נים דערלאָזען.

און וויסט איהר פון אייערען א בעקאַנטען אידען, אָדער אידישע פרי, וועלכע פערקעהרען אין דער מיסיאָן, איז אייער חוב איהם אָדער איהר אויפמערקזאַם צו מאַכען, אויפצייגען די ערנידערונג, און אנווענדען אלע מיטלען, אז ער זאָל מיט די נשמה־כאַפּער אונטערברעכען די בעציהונגען.

די מיסיאָן מנפה מון געמאַכט ווערען אונשעדליך.

א געשפּרעך מיט פּראָפעסאָר באַש

פון ג. פרנק

פאַריז. —

ווען וויקטאָר באַש האָט מיט א קור צע צייט צוריק, אנגעהויבען זיין מיטאַר־בייטערשאַפט ביי הערזוג אין "לא נער־סאַסיאַל" האָט ער זיך אליין פאַרגעש טעלט פאַר זיינע נייע לעזער:

"פּראָפעסאָר אין דער סאָרבאָן, וויצע פּרעזידענט אין דער "ליגע צו פער־טהיידיגען די מענשליכע רעכטע", א איד".

דער ערשטער טיטעל איז שוין נעגוט שטאַרק אונז צו מאַכען א בעגריפ פון דער פערזענליכקייט. אלע ווייסען אז די סאָרבאָן איז איינע פון די עהרווירדיגס־טע אוניווערזיטעטען אויף דער וועלט. זי האָט שוין אויסגעגעבען אוראייניקלעך אויף אלע געביטען פון דער וויסענשאַפט און ליטעראַטור.

די "ליגע צו פערטהיידיגען דיא מענשליכע רעכטע" איז שוין אויך נאָר קיין יונגע נים. דער יונג לאַנגפערשטאַרבע נער און בריטהערציגער עסקן: פראַנסיס דע פּרעסאַנסע; איז איהר פאַרשטעהער, לאַנגע יאָהרען געווען. די "ליגע" צעהלט אין איהר נעשיכטע פּרקים גאַנצע פון קאַמפּף און טהעטיגקייט פאַר אלע וואָס זי האָט אויסגעפונען פאַר גערעכט און ער על. זי האָט איינינגער־מאַסען אויסגעד־ריקט די שטימע פון נעוויסען, וואו ער איז דאָ אין דאָרט, אביסעלע אבגעס־עמפּפט געוואָהען.

וויקטאָר באַש איז א איד, א ציוניסט די צייט איז נים ווייט ווען ער וועט אַרויס מיט זיינע אידען אין דער עפענטליכקייט און וועט מיט אונזער פאַלק קומען און נאָהענטערע בעציהונגען.

דאָס אליין וואָס ער שטעלט אַרויס זיין אידישקייט, וועט ער וואָלט זיך אחז דעם, אויף געקענט בענעהן, נים צודערוואַך עפּעס דעמאָנאַסטראַטיווס. שטאַרק פיהר לען מוזען דאָס נאָר די פון די פראַנצאָר וישע אידען וואָס פערבוינען זייער אידיש קייט וואו מ'מען און וואו נים.

די האַלטונג פון פּראָפעסאָר באַש איז אזא איינפאַכע אזא צוגעלאַזטע, אז מ'פיהלט זיך מיט אויהם זעהר פריי. אין זיין אַרבייט־סקאַבינעט, וואו איך זיץ, איז דא אלע בעקוועמליכקייטען צו מאַכען עפעקט אויף א זשורנאַליסט. א גרויסער אַרייזדרומפּף, א רייכע עלעגאַנט־געבוי דענע ביבליאָטהעק, א טישעל פונקט פון סענען רבין, ווי אנגעמאַסטען פאַר א זשור נאַליסט אדער א סעקרעטאַר; די ווענ־נע־מאַקפּיל בעהאַנגען מיט אַלערליי גראַוו יורען, צייכונגען, און פאַטאָגראַפען. מיט איין וואָרט; א קליינער מוזעאום, אויס־נער נעבען אנדערען, ווי אין לעבען שטע־הען דיא צוויי אונערמיעדליכע פרייהייט'ס־קעמפּפער: פראַנסיס דע פּרעסאַנסע און זשאַן זשאָרעס און קוקען זיך איבער ביידע זענען זיי שוין אויף דער בעעהרער וועלט.

אויף די צייט איז נינסטיג פאַר עפּעקט. ס'איז אבענד, א עלעקטרישער לאַמפּף וואַרפט א נעדעמפּפטע ליכט אויפ'ן יונ־גען פנים פון רעדנער, און דא זיצט באַש אין רערט אזוי איינפאַך, אזוי פריי, פרייער נאָך ווי מ'רעדט, נעוועהנליך, מיט א זשורנאַליסט..

וואָס דער קאַנגרעס וואָלט דאַרפען פאַ דערען

צו בערייערען וועט דער בעריכט פון אונזער געשפּרעך נים קענען זיין קיין נע־נייער. באַש נעפינט די צייט פאַר אונ־גינסטיג נאָך צו אזעלכע פערעפענטליכו נען. שעפּער, וועט דאָס ברייטע אידישע מאַסע, פון איהם אליין נעוואָהר ווערען, דאָס וואָס ער האָט איהר צו זאָגען. ער קלערהט וועגען א ארבייט וואָס וועט ביי אונז אדאי נים אריבערנעהען אונבע־מערקט. ס'שטעהט אויסער יעדען ספק אז די ארבייט וועט זיין א "ענטפּלעקונג" פאַר דער אידישער עפענטליכקייט.

דערווייל וועל איך זיך בעגנוגענען מיט איבערנעבען זיין אנזיכט איבער די פון מיינע פראַגען, וועלכע איך נעפען קיין סכנה נים צו פערעפענטליכען.

— ווי קוקט איהר אויפ'ן אידישען קאַנגרעס וואָס פּראָיעקטירט דיך אין אמע ריקא?

— "איך בעציה זיך צו איהם זעהר סימפּאַטיש. וועט נאָר דער קאַנגרעס ריכ טיג אויסרייכען צום נאַנצען פאָלק'ס־ווי־לען, וועט דער אמעריקאַנער קאַנגרעס זיכער (ער בעטאָנט) האָבען א בערייטענדע ווירקונג אויפ'ן פּרידענס־קאַנגרעס, וואָס וועט פריהער אָדער שפּעטער דאָך קו־מען".

— וועלכע פונקטען וואָלטען בע־דאַרפט אַרויסגעשטעלט ווערען פאַר'ן פרי ערענס קאַנגרעס?

שטאַרק און איבערלעגט, האַטערט באַש אַרויס די פאָלגענדע פונקטען און נומערירט זיי:

1) גלייכבערעכטיגונג פון די רוסי־שע אידען.

2) גלייכבערעכטיגונג פון די רומע־נישע אידען.

3) אבסאָלוטע, פאָלשטענדיגע פריי הייט אויף אלע געביטען, אין אלע לענ־דער וואו זיי זעצען עגטערעכטעט.

4) די ערלויבעניש זיך צו בעזעצען אין פאַלעסטינאַ, אונטער א גאַראַנטירטער אויטאָנאָמיע, און דאָרט לעבען אין שאַ־פען נאָך די אידישע מנהגים און טראַדיצ יעס.

"ס'ווענדט זיך — זאָגט ער ווייטער — אן די אידען אליין אז דער פריעדענס־קאַנגרעס זאָל זיך מיזען ערנסט אבנעבען מיט זייער פאַדערונג. און האַטש אין רוסלאַנד, נעהט דאָס צו שווער, דאָך בין איך איבערצייגט אז נאָך דער מלחמה וועל כער ס'זאָל נים זיין דער רעזולטאַט, וועט דאָרט די אידישע לאַגע דאָך, אין גאַנצען אָדער טהייל־ווייז צום בעסערען געענדיגט ווערען".

— וועט פון דער פראַנצאָזישער אינטערעסענט זיין א דרוק לטובת די אי־דען?

— פון מיין זייט זיכער!

איך דערמאָהן איהם אז הערוזע האָט מיר דאָס זעלבע אויף פערשפּראַכען, א שטייבעל בע'חן'ט זיין געזיכט.

א, ער!

דאָס מיינט: הערוזע איז א גאַנצער איד.

צוויי שפּראַכען פאַר אידען

ער פרעגט זיך פיעל נאָך אויף פאַ־לעסטינאַ, וואו איך בין לאַנג געווען, און ווייל ווייסן מיין מיינונג איבער דער העב־ראַאישער שפּראַך: צי איז מעגליך זי צו "פערלעבעדיגען". איך בעמערק, אז זיי־ענדיג אין פאַלעסטינאַ זעהט מען ערשט ווי נוך א שפּראַך קען זין אויסבריטערען. אבער אזא מיר צעיט איז שוין דער העב־ראַאיש דאָרט צו לעבעדיג געוואָרען. די נייע מאָדערנע ווערטער פערוואַסערען שוין אזוי דעם אלטען, געריכטען, קלאַנג פולען לשון־קודש, אז מ'דערקענט איהם שוין באַלד נים. פּראָפעסאָר באַש חלומ'ט פאַר די ארץ־ישראל אידען צוויי שפּראַכען: העבּרעאַיש און פראַנצאָזיש. די צוויטע פאַר דיפּלאָמאַטישע אונטערהאַנדלונגען און וויסענשאַפטען. "העבּרעאַיש הויפט ער: א פערמאַכטע שפּראַך. א שפּראַך וואָס פערמאַכט די ווייסע פערעפּפעקטי־ווען, וואָס לאָזט נים קיין אַפענע טהיר צו דער ווייסענשאַפט און קונסט.

פאַר'ן אויערקענען לאָזט מיך מיין מיטשפּרעכער נאָך אמאָל בעמערקען, אז נאָר אין גיבען, אויף א אופן וואָס וועט אבסאָלוט נים זיין אינבעמערקט, וועט ער זיך נאָהענטער צוזאַמענקומען מיט אונז, און וועט פאַר א ברייטען ישוב אידען, ענטוויקעלען א פיעלזייטיגע פראַפאַנאַנדא פאַר זיינע אידען.

דער שבח פאַר איינגעוואַנדערטע מוטערס

ביי די עלטערען וואָס זיינען געבוירען אין פרעמדע לענדער שטאַרבען אין ווייניגער קינדער אלס ביי די אמע־ריקאַנער מוטערס.

ציפערס וואָס דר. גילפאָ, דער טשיעף פון דער ביוראָ אוו רעקאָרדס פון דעם העלטה דעפּאַרטמענט אין נייאָרק, האָט ערשט פערעפענטליכט איבערצייג־נען דאָס קינדער וואָס זיינען געבוירען אין אנדערע לענדער שטאַרבען ווייניגער אלס קינדער פון עלטערען וועלכע זיינען געבוירען אין אמעריקאַ.

דר. סי. פ. באָלדוואָן, דער טשיעף פון דער ביוראָ אוף פּובליק העלטה עדיו־קיישאָן, ערקלעהרט דאָס איינע פון די אורזאַכען פאַרוואָס די קינדער פון אויס־לענדישע געבוירענע עלטערען, שטאַרבען ווייניגער, ווייל די אמעריקאַנער געבוי־רענע מוטערס זיינען צופיעל בעשעפ־טיגט מיט סאָציאַלע פּפליכטען און פער שיעדענע אנדערע אינטערעסען, און זיי האָבען קיין ציים נים זיך אָפּצוגעבען מיט די קליינע קינדער, אזוי שטאַרק ווי די מוטערס וועלכע האָבען איינגעוואַנדערט אהער.

די ציפערס בעוויזען אז אין די אַ־מיליעס וואו פאָטער און מוטער זיינען געבוירענע אמעריקאַנער איז שטאַרבען פינף און פיערציג פון יעדער טויזענד אינגלאַך און פינף און דרייסיג פון יע־דע טויזענד מיידלאַך אונטער פינף יאָהר אלט. דאַנעבען ביי טאָטע־מאַמע וואָס זיינען געבוירען אין אנדערע לענ־דער, שטאַרבען נאָר ניין און דרייסיג פון יעדע טויזענד אינגלאַך און צוויי און דרייסיג פון יעדע טויזענד מיידלאַך.

ווייטער קינדער, סיי ביי די איינגע־וואַנדערטע עלטערען און סיי ביי די איינ־געבוירענע אמעריקאַנער עלטערען שטאַר־בען פיעל ווייניגער ווי ביי די ניגראַס. ביי די ניגראַס שטאַרבען הונדערט און צוועלף אינגלאַך פון יעדע טויזענד און פינף און נייניציג פון יעדע טויזענד מיידלאַך — אונטער פינף יאָהר אלט.

דער סטייטיענס פון דעם העלט־דעפּאַרטמענט ערקלעהרט דאָס, דאָס הויפּט־מיטעל וואָס ערהאַלט די קליינע קינדער ביים לעבען איז די מוטערליכע אויפאַפּאַסונג, מוטערס וואָס זיינען אליין זייערע קינדער מענען זיכער זיין אז די קינדער וועלען ניכער איבערקומען א קראַנקהייט אלס די קינדער וואָס מו־ען זיך שפּייען פון א פעמדען. און א חוץ דעם איז א סך געזונדער אָן דער מוטער אפילו ווען זי זיינט דעם קינד אליין, ווי ווייט אבזונג אויף דעם קינד, ווי זי הייט עס.

נאָך איין אורזאַכע איז פאַראַן פאַרוואָס די קינדער פון די אמעריקאַ־נער געבוירענע מאַמעס שטאַרבען מעה־ר איז אפשר זאַכדעראַבאַר, נאָר עס איז א פאַקט, אין דער העלטה דעפּאַרטמענט האָט עס טאַקע ערשט אליין אויסגעפו־נען. ביז יעצט האָט מען עס טאַקע נישט געוואויסט.

די אורזאַכע ליגט נעמליך אין דע־טעות וואָס די אויסאַריטעטען, דאָס הייס דער העלטה דעפּאַרטמענט אליין, האָט גע־מאַכט א טעות.

מען איז געווען אונטער דעם איינ־פלוס דאָס נאָר די איינגעוואַנדערטע מוטער איז איין אונווייסענדע פרוי, זי ווייסט נישט ווי זיך צו בענעהן מיט א קליין קינד. צו איהר האָט מען עסכסדר געשיקט די נערסעס און דיי דאָקטוירים אין ביכלאַך און בראשורען און פאַמ־פלעטס, און איהר האָט מען אלץ גע־לערענט ווי צו טעדזאָרגען דאָס קינד. און מען האָט אלעס אָכגעוועגדעט איהר צו העלפען איהר בייבי צו בעשיצען. זיי זיי־נען טאַקע די בייבים פון די איינגעוואַנ־דערטע מוטערס געבליעבען לעבען.

דאַנעבען די אמעריקאַנער געבוירענע מוטער האָט מען אין דיעזער אָנגעלעגענ־הייט אין גאַנצען פערנאַכלעסיגט. מען האָט זיי פערזעהען. נישט חלילה, ווייל מען האָט זיי נישט געגלאַלט העלפען, נאָר אדרבה, ווייל מען האָט געגלויבט אז די אמעריקאַנער געבוי־רענע מוטער קען אליין איהר שטעדטעל פערשטעהן. זי ווייסט אליין אלצדינג, זי קען אליין בעשיצען איהר בייבי און דאַרף נישט קיין פּרעפּעדע הילף און קיי־נעס'ס עצות. איהר דאַרף מען נישט לערנען.

אין דאָס איז געווען דער טעות. וואָרום אין דער אמת'ן איז די אמערי־קאַנער געבוירענע מיידעל פונקט אזוי אונווייסענד, אויב נישט מעהר, ווי דאָס איינגעוואַנדערטע מיידעל. דער אמת איז א דאָס איינגעוואַנדערטע מיידעל אדער איינגעוואַנדערטע יונגע פרוי פיהלט מעהר פּראַקטיש־אָרטליכקייט אלס די אמעריקאַנער געבוירענע מיידעל. די לעצטע איז אין גאַנצען איבערגעגעבען צום טאַנצען און צו עהנליכע לוסטסען, און אפילו די וואָס האָבען גראַדואַרט פון א סקוהל איז אויך צו אויבערפלעכליך און איז קיינמאָל נים גרינדליך און טאַדאָנ אויף זיך גאַנץ ווייניג פּראַקטיש־טיש־קייט. און וואָס געהער צו א מיטער צו ווייסען, ווייסט זי פונקט אזוי ווייניג, ווי די איינגעוואַנדערטע מיידעל אדער יונגע פרוי.

אין אזוי ווי דער איינגעוואַנדערטער מוטער לערנט מען און דער אמעריקאַנער נישט, ווערט די איינגעוואַנדערטע מו־טער טאַקע פאַרטנעשריטען. אין לערנט זיך טאַקע אויס ווי אויפצופאַסען אויף איהר קינד, ווערענד די אמעריקאַנער מוטער, אויף וועלכער מען מיינט אז ד ווייסט אלעס, בלייבט טאַקע אונווייסענד און פאַר דיעזער זינד שטאַרבען אהערע קליינע קינדער.

דאָס איז א פאַקט, אָבער דאָס איז נישט אין גאַנצען די אורזאַכע די הויפּט אורזאַכע איז טאַקע פאַרט דאָס, וואָס דר. באָלדוואָן האָט אָנגעגעבען, געמליך אז די אמעריקאַנער געבוירענע מוטער פערנאַכלעסיגט אהר בייבי, צופיעל כיי איהר זיינען די מיטינגס פון דער מאַסייעט טהייערער אלס דאָס געזונד פון איהר בייבי אנשטאָט צו זיינען איהר זינד מיט איהר ברוסט נים זי איהם א פלעשעל. און א פלעשעל איז נישט קיין מוטער. — קינדער וואָס טרינקען פון א קראַנקהייטען אזוי שטאַרק ווי קינדער וואָס זייגען מוטער־מילך, אין שטאַרבען מעהר.

נאָר וואָס די אורזאַכען זאָלען זיין, עס איז נענוג דער פאַקט דאָס בייד די איינגעוואַנדערטע מוטערס שטאַרבען ווייניגער קינדער אלס ביי די אמעריקאַ־נער.

אלזפונזאַ

אין יעדער הויז
ROYAL YEAST CAKES
MAKES THE WHITEST, LIGHTEST
ROYAL YEAST CAKES
QUICK PURE
E. W. GILLETT COMPANY LIMITED
TORONTO, ONT.
מערס געברויכט
רויעל הייוועז
קייקס און בראָטען
אויפ'ר בעסטע
מאַטיספאַקשען

צויבער „נערוועלין" מאַכט אן ענדע צו שטייפקייט פון האַלז, לומבאַגאָ

אירגענד וועלכע הייסבאַרע שמערצען פון מוסקולען אדער גליעדער ווערען מאַ־מענטאַן פערלייכטערט דורך נערוועלין. קריעגט היינט א פּראָבע פרעשעל.

איהר מוזט נים וואַרטען א גאַנצען טאָג כדי אהויסציקריגען די צרה פון אייער שטייפען האַלז אויב איהר רויכט איין מיט נערוועלין. און איהר מוזט אויך נים אום נעהען כסדר און זיך בעקלאָגען אז איהר לויידט פון לומבאַגאָ ווי בין איצט. אזעלכע זאַכען קאָנען איהר אויעך רייבען זעהר שנעל מיט נערוועלין. עס איז די גרויסאַרטיגסטע זאַלב, די שנעלסטע דורך־צודרייגנען, און צו פערלייכטערען מיסקר־לען שמערצען פון וועלכען עס איז סאַרט.

איין פינף און צוואַנציג סענטס פּראָ־בע בעקעשע נערוועלין וועט הייסען וועל־כען עס איז בעקאַר פון לומבאַגאָ אדער א קראַנקען רוקען. דאָס איז שוין טויזענד דער מאָל בעוויזען געוואָרען, פונקט ווי עס איז בעוויזען געוואָרען אין פאַל פון מרס. ע. דוש, גריידען, פון פאַרעאַנען, וועלכע שרייבט: עס פאַלט מיך נאָר נים אין צו געהען שאַפען סיידען איך בין זיכער אז נערוועלין געפינט זיך אין הויז. אין האָב דאָס געביטט שוין איינגעג און אזוי־נציג יאָהר און איך שען די ווערטה פון דיעזער רפואה מעהר פון טאָג צו טאָג. ווען עס טרעפט מיט א קינד א שטיפער האַלז, ווערט עס באַלד אויסגעהיילט מיט נערוועלין. ווען עס טרעפט א ווחטאַג אין אייער, צייהן שמערצען, קאָלט אין דער ברוסט, א קראַנקער האַלז, נערוועלין איז תמיד מיין רעטער. מיין מאַן האָט זיך אויסמאַל אויסגעהיילט פון א שרעקלי־יען אָנפאַל פון לומבאַגאָ דורך נערוועלין. און צו הונדערט ווערטער רקראַנקהייטען וואָס קו־מען פאַר אין א פאַמיליע איז נערוועלין ווייס די בעסטע זאַך פון אלע נערוועלין. אין דער עולם האָט מען אויך נים אין אַ־נדער אויפ'ן אויגען, אין אלע לענ־דער ביי'ם אויפ'ן אויגען, אין אלע לענ־דער ביי'ם אויפ'ן אויגען, אין אלע לענ־דער ביי'ם